

Sörös Zsolt A PONTOS-TALANSÁG KÖLTŐJE: SZKÁROSI ENDRE

"Halljon a költő (fülével ír), az elme lekottázott tetteit, / lélek és tér üreit a hang - élet / akusztichon" - írja Szkárosi Endre *avanzsár* költő, vagyis *transzpoéta* a *Hazán, khazán, khe se miünk* című autonóm poeticájában. Halljon, írja (a fülével) mondjuk avanzsárt avangárd helyett, írjon mondjuk irodalmi hallgatónökönyvet, vokalizáljon egy (valamilyen) nyelvi icont (leginkább szkárosicont) azaz járjon át a művészet ágai, voltaképpen territóriumai között mind térben, mind pedig időben; egyúttal legyen médium és közép, transz, önmaga (mint költő) érzékenységének a közepe, de *kifejezője* is (hogy amit és ahogyan átjárt más legyen, mint ami előtte, még érintetlenül volt), s mindezt úgy tegye, hogy önmaga emblematis közepé is legyen, s ez a közép pedig a hang legyen. Hang, amely egyúttal *phoné*, s amely a hangzást az értelmes és kontingens jelölő oldalán tartja meg, még ha ez lehetetlen is, de Szkárosi Endre költészete éppen a *phoné* értelmességre utaló jellege és a nem-csupán-értelmes alapegysége közötti ellentmondás atavisztikus és egyúttal érzékeny szövetű drámája. Szkárosi Endre pontos-talanul tudja, hogy *ez a hang* a nyelv lényegét annak redukálhatatlan egyszerűségében jeleníti meg, és a nyelv csak ebből építhető újjá a költészet számára. Ez a nyelv mondja azt, hogy avanzsár, hogy "aeiou / aeiou / fónia:", és ez a nyelv mondja azt, hogy a metaforák helyett emblémák, lineáris sorok helyett grafémák - és végső soron - a felolvasás perforációja helyett a vokális narratívum performansa az, ami alkalmas arra, hogy a *származtatott irodalom* helyett magát a jeleket jelentse és ne csupán esetleg, külsődleges, részleges, szűk és felesleges legyen, ne a jelölőket megkettőző, a jelek jele legyen, amely csupán egy olyan könyv lapjain létezhet, amelyet az íróasztal felett görnyedve hoztak létre valami már-megtörténtnek és már-megismertnek a *megisméltése* kényszeréből. Az avanzsár költő tudatosan pontatlan, hiszen tudja, hogy a szövegiség anonim, a narratívumok csak úgy folyhatnak, hogy bármelyik pillanatban szétzúzhatják önmagukat, kortól és időtől függetlenül. A *walesi bárdokból* ötszáz darab "ötszáz" kalligrafikus szó, a *Nemzeti dalból* pedig "Nem leszünk!" és *megsemmisítő lesz* (vagyis nem-lesz lesz). A transzköltő-médiumművész tudatosan pontatlan, hiszen tudja, hogy az a szöveg, amely legelőször is *belső hang*, tovább nem osztható *phoné*, és legalább Arisztotelész óta arról ismerszik fel, hogy egészen pontatlanul idézve "az írott vers a hang által kibocsátott vers jelképegyüttese" lehet csupán, s amely többször jelentésem mint csupán jelentő, biopsziát végez magán, kivág és beültet, nyelvet változtat és éppenséggel "Jemő fo tú núsizs end e ful-bládid trámpit"-ként zörejhangzik tovább (*Bordadal*), önmagát működteti. Az avanzsár transzköltő csak a szikét vezeti és nem tintapacákat ejt közben, hanem vérfoltokat a "hang - élet" testén. Éppen ezért válik Szkárosi Endre függetlenségében erőteljes, mindig-izgalmas költészete pontos-talanná; szikéjét csak vezeti, de bemetszéseit váratlanul ejti alkotása korpuszán, mert tudja, amire Gilles Deleuze és Félix Guattari is felfigyelt: "pontos-talan kifejezésekre van szükség ahhoz, hogy valamit pontosan megjelöljünk. Egyáltalán nem azért, mert keresztül kell haladni rajta, de nem is azért, mert csak közelíteni lehet felé: a pontos-talanság egyáltalán nem közelítés, ellenkezőleg, pontos átmenet mindarról, ami van." Úgy átvivő, hogy az átmenet lebegésében lehet teljesen nyitott. *Poétikus levitáció* az lét és esztétikum pontos egybeesésében, mondhatnánk, és még azt is, hogy ez az egyik legőszintébb tett, amit Szkárosi Endre megmutathat azoknak, akik képesek még tisztán és nyitott füllel olvasni.

Leszták

Szabados György MŰVÉSZET-PATIKUS

Mi muzsikusok is nehéz szívvel búcsúzunk Leszták Tibortól, akinek egyre sápadtabb arcát, de mind türelmesebb és segítőbb lényét egy egész zenész generáció őrzi, tiszteli, és nem felejtheti el. Régóta fenyegető halálának hirtelen híre torokszorító volt számomra is. Mert léte, lelkiülete nélkülözhetetlenné vált életünkben.

A hír pillanatában különös látomás idézte meg bennem Őt - felvillantva életének és alkotásának lényegét. Hirtelen Csontváry patikus-alakja állt előttem, e nagy, az isteni teremtést értő beavatotté, a mindenségre érzékeny rezonáns és szolgáló léleké, aki e látomásban - bár többre képes - hosszú évek során, látó emberként áll kis patikájában és mindenkinek olyan gyógyszert ad (mert Leszták is olyan gyógyszert adott), amelyet beváltani receptjén az épp segítségért esdeklő szeretne, keserves művész-bajára.

Az álmok s a látomások mindig láttatni akarnak, s mindig láttatni is tudnak valamit. S ez a hirtelen látomás azonosította bennem Tibor alkotásának egész lényegét, szellemének legmélyebb természetét. Mert úgy élt Ő, úgy dolgozott itt, az általa megteremtett MU Színház falai között, mint egy művészet-patikus. A művészetek, a legújabb kori zene-, mozgás- és képzőművészetek bajlódóinak, kiszorítottjainak és friss szellemeinek volt Ő nagyszerű, fáradhatatlan patikusa. Akihez fordulni receptjeikkel segítségért, megoldásért, színpadért, koncertért, jelenlétéért, együttlétéért, beváltható reményért mindig lehetett. S ez mindig meg is adatott az érkezőnek. Leszták Tibor a művészet dolgának beavatottja volt, értette a művészt, érezte a művészember megszállottan is magányos lelkiületét és kvalitását. Látta a kort, és harcolta e hamis szellemiségű, ellehetetlenítő időket.

Miközben egész lényé szenvedte ezt a felfordult, bomló, önnön lényegét nem értő világot. Mely végül is kifárasztotta, testileg kifosztotta és ledöntötte. A receptjeikkel kóválygók siratják most, a jövő ismert küldöttei. Akik eddig is tudták, hogy sohasem a test győz, hanem mindig a lélek.